

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 16 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
dopisane naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RIJHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 50.

V Gorici v ponedeljek 25. junija 1923. Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovo-
ru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKA STRAŽA“
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Žalostna obletnica

Dne 23. in 24. junija obhajajo goriški Slovenci prvo obletnico krnjskih dogodkov. Leto je že preteklo od onih dveh usodnih dni, ko so drveli na tovornih avtomobilih oboroženi fašisti proti Kobaridu in Drežnici, noseč strah in trepet med slovensko ljudstvo. In v viharju noči, v dežju in gromu je bežalo naše ljudstvo v gozdove, kmetje so se skrivali z ženami in otroki po votlinah in grmovju. Neizbrisna ostane v spominu Slovencev slika, kako so nosili v tisti noči naši možje porodno ženo iz postelje v viharno šumo. In iz gozdnih skrivališč so gledali slovenski kmetje plamene požara, ki je valoval iz središča vasi spričo orožnikov naravnost proti nebu...

Se danes štrlijo v zrak črni zidovi požganega župnišča v Drežnici, ki je zgovorna priča one strašne noči. In v Kobaridu se je prebivalstvo poskrilo, trepetaje za svoje življenje in svoje imetje. Šipe naših domov so drobili na kose in v stanovanja Slovencev je letelo kamenje. Obilne batine so padale po naših ljudeh... Toda to mi še zadostovalo. Priti je moralo najhujše ponižanje našega rodu na lastni zemlji: sredi kobariškega trga so opljuvali, pomazali in zrušili spomenik slovenskega skladatelja Volariča, ki je največja slava in najvišji ponos Kobarida. Spomenik so vlačili po tleh in okoli trga, nesli so ga radi zasmeha v gostilno in ga oskrumili.

Do danes niso goriški Slovenci dobili zadoščenja za storjeno krivico, Volarič je še vedno pregan iz svoje rodne občine.

Krivica na krivico!

Čemu se je vse to zgodilo? Kaj so bili Slovenci zakrivali, da so jih tako ponižali pred celim svetom? Nič! Ponavljamo: prav nič! Na vrh Krna je udarila strela v vojaški spomenik, in radi strele so morali delati pokoro nedolžni Slovenci.

Pokora pa je bila kruta in brezsrčna. Ni zadostovalo požiganje, ni zadostovalo rušenje slovenskih spomenikov in pretepanje naših ljudi! Gnali so v zapore slovenske kmete in nedorasle fantiče. To so bili rušilci krnskega spomenika in ne strele. Nič ni pomagalo strokovnjaško pričanje inženirjev, nič uradna izjava samih italijanskih oblastev. Sodnija ni hotela in ni marala izstaviti Slovincem spričevala, da so nedolžni. Zato je porinila pričanje strokovnjakov kratkomalo v stran in izrekla nad našimi ljudmi obsodbo.

Ti dogodki, ki se bodo imenovali v zgodovini Slovencev »Krnski dogodki«, so globoko presumili naše ljudstvo. Nesreča v gorski vasi Drežnici in v Kobaridu se je povz-

pela na višino vseslovenske nesreče. Kolikor sega spomin živčih rodov nazaj v preteklost, ni ga dogodka, ki bi se bil s tako silo vtisnil v ljudsko duševnost.

Morda bi se bile rane zacelile, spomin na krnske dogodke bi se bil s časom omilil in najbrž zabrisal, ko bi bili dobili goriški Slovenci primerno zadoščenje in bi bili oblasti popravili škodo. Toda zavest neopornane in nepopravljene krivice, zavest, da ni nikjer zaščite, nikjer obrambe, nikjer na svetu pravice, ta zavest je šele dala krnskemu dogodkom neminljivo zgodovinsko veljavo. Naši nasprotniki so povzdignili pomen krnskih dogodkov do narodne veličine. Prisilili so nas, da pričnemo obhajati obletnice te naše nesreče.

Pozdrav žrtvam!

In tako hitijo te dni misli Slovencev proti Kobaridu in Drežnici! Ob spominu na kobariške brate zatrepčejo v ljubezni stotisoči in stotisoči slovenskih src. V teh dneh gredo

njim naši najtoplejši in najprisrčnejši pozdravi. Pozdravljeni vsi, ki ste trpeli radi krivice in čakate zaman zadoščenja! Pozdravljeni vi možje iz Drežnice, ki ste bežali v viharju v gozdove, pozdravljene ve žene in dekleta, ki ste zapuščale v noči svoje rodne hiše in nesle s seboj nedolžne otročiče. Pozdravljeni vsi, ki ste bili tepeni, vsi ki ste morali v ječo, vsi ki ste zgubili svojo imovino v plamenih. Pozdravljena prav posebno ti žena, ki si iskala zavetja za otroka pod srcem. Blagoslovljen spomin slovenskega skladatelja Volariča, pozdravljeni vsi njegovi sorodniki in vsi njegovi rojaki, ki prenašajo s krvavečim srcem njegovo pregnanstvo. Pozdrav vsem duhovnikom, ki so trpeli radi zvestobe do ljudstva preganjanje in krivice.

Vam vsem kličemo iz dna duše: ne obupajte, če vam svet ne daje zadoščenja in pravice! Dvignite srca in veselite se, kajti stotisočero slovenskih src je združeno z vami v ljubezni, stotisočero src vam stoji tesno ob strani; Kobariški bratje, iz srca pozdravljeni!

Kaj se godi po svetu?

Naši čitatelji so brezdvomno radovedni, kakšen je položaj na Bolgarskem. Zadnja poročila pravijo:

Položaj na Bolgarskem.

Dne 19. t. m. svečer se je s posebnim vlakom povrnil v glavno mesto vojaški oddelek, ki je zasledoval Stambolijskega in ga končno ubil. Na kolodvoru je ta oddelek pozdravil general Lazarev. Pozdravil je ubijalce v imenu revolucionarne vojske in v imenu prestolice. Kraljeva garda je oddala temu vojaškemu oddelku častno salvo. Sprejema se je dalje oficijelno udeležilo 70 makedonskih komitašev, eskadron konjenice, ena poljska baterija in oddelek strojinic.

Ukor Rima Beogradu.

Italijanski tisk sedaj v daljših komentarjih in političnih člankih razpravlja o pomenu bolgarskega prevrata in o vlogi Bolgarske za ravnovesje na Balkanu. Vsi ti komentarji soglašajo v sodbi, da je Bolgarska Italiji potrebna in da za Italijo bolgarski prevrat pomenja nje prestiž. Oslabljenje Bolgarske bi označilo oslabljenje italijanskih interesov na Balkanu. Bolgarska je velika protiutež proti vseslovenskim težnjam Jugoslovenov. Italijansko časopisje pa tudi z ogorčenjem in z zgražanjem zavrača izjavo zunanjega ministra dr. Ninčiča v narodni skupščini, da je Italija financirala bolgarski prevrat. »Roma d'Italia« vzklika: »Rim mora Beograd ukoriti radi teh izjav ter ga pozvati k redu!»

Na Francoskem ne znajo pisati.

Iz statistike za leti 1921. in 1922. je razvidno naraščanje analfabetstva na Francoskem. Od 696.349 vojaških nabornikov, poklicanih v službo, ni znalo ne čitati ne pisati 13.764 mla-

deničev, samo čitati jih je znalo 14.262. Večji del teh so znali podpisati za silo svoje ime. Posledica vojne. Družinski očetje so bili v jarkih na bojiščih, otroci so bili brez potrebnega nadzorstva in miso hodili v šolo. Francoski parlament je zaradi tega sprejel zakon, ki dela stariše odgovorne za to, ako njihovi otroci ne obiskujejo šole.

Anglija in Jugoslavija.

Ugleden angleški list piše o razmerju med Anglijo in Jugoslavijo sledeče:

»V povojni Evropi je jako neugoden pojav okolnost, da je v eni državi jako težavno dobiti zanesljive informacije o drugi državi — če je sploh mogoče dobiti vsaj informacije. Nove države so tako ločene druga od druge kot otoki v Tihem oceanu. V Budimpešti ne vedo, kaj se godi na Dunaju, v Trstu zopet se širijo najfantastičnejše vesti o tem, kar se dogaja nekaj milj daleč ob jugoslovanski meji. Popotnik mora skoro priti do prepričanja, da se tu smatra vsaka država za edini še živi ostarek civilizacije v svetu divje anarhije. Kar pa se tiče informacij, dobljenih v Angliji, je zelo problematično, če manjši dnevnik sploh razločujejo Čehoslovaško od Jugoslavije. Nam nikakor ne gre v glavo, da so nove države važne konstitucionalne jedinice, ki lahko prav resno vplivajo na zgodovino našega otoka, če ne bomo razborito postopali, ker niso samo tvorcerina neke komične mirovne konference.

Na kratko rečemo je položaj v Jugoslaviji sledeči: Ko se je ta država l. 1918. ustanovila, se je zdelo, da bo ta država najstalnejša in najbolj nadebudna sestavina povojne Evrope. Tvori jo nekaj narodov sličnega

plemena in jezika — Srbi in Črnogorci, ki so bili neodvisni, in Hrvatje ter Slovenci, ki so tvorili jugovzhodni del monarhije. Njihovo ozemlje je prostrano, sega skoro od Soluna do Trsta ter je zelo bogato. Nacijonalistično gibanje, ki je to državo rodilo, je bilo spočetka bolj pokret inteligence kakor ljudstva, kakor je to že običajno pri nacijonalističnih pokretih. Danes, po štirih in pol letih, obstoji nevarnost, da to gibanje vplahne in težko je reči, kako bi to vplivalo na krhko zgradbo evropskega miru. Kako bi se začelo, ni težko pogoditi, konec pa je vedno negotov.

Mažarska in Jugoslavija

Mažarski šovinisti izrabljajo vsako priliko, da širijo posebno v obmejnih krajih mažarsko propagando in agitacijo proti Jugoslaviji. Društvo probujajočih se Mažarov je odredilo mobilizacijo svojih članov s pozivom, da morajo biti pripravljeni vsak trenotek, Jugoslovanski vodilni krogi zastopajo stališče, da je treba našo politiko napram Mažarski zelo oprezno in previdno usmeriti, naglašati pa moramo in odgovarjati mažarskim vodilnim krogom da smo mi dovolj močni in da lahko sami uspešno varujemo svoje državne interese.

Izbruh Etne.

Kakor smo zadnjič kratko poročali je začel pred dnevi znani vulkan Etna na Siciliji močno bruhati; ognjena lava, ki je na raznih krajih močnega vulkana prišla na dan je težko poškodovala tamošnji okoliš, ter je grozila s poginom tudi mestu Linguaglossa. Zadnje vesti pa pravijo da se je naval ognjene lave ustavil ravno pred mestom Linguaglossa, ter je tudi bruhanje vulkana prenehalo. Kljub temu pravijo, da poškodbe niso tako ogromne kakor so jih razni listi slikali. Napravile so se že zbirke za poškodovance in iz vseh krajev države prihajajo prispevki, ki naj pomagajo v prvi sili ponesrečencem. Kralj in Mussolini sta se podala na lice mesta ter sta zagotovila, da bo država storila vse potrebne korake, da odpomore nesreči, ki je zadela Sicilijo.

Prizori, ki so se vršili ob priliki bruhanja Etne so bili grozni ljudje so zapuščali svoje domove in so z obupnostjo gledali kaki goreča lava vničuje njihovo imetje: Nad 10 metrov visoka plast žareče lave se je počano bližala obljudenim krajem, ki so zelo rodovitni a so sedaj vničeni. Človeških žrtev pravijo da ni, ker je dan pred začetkom bruhanja bil zelo močan potres ter so ljudje s strahom pričakovali: kaj bo?

**Sirite Naročajte
Berite
„Goriško Stražo“.**

DNEVNE VESTI.

Gospodu podprefektu v Tolminu.

Skupina Kmetsko-delavske zveze v Sv. Luciji je prijavila **gospodarsko** zborovanje dve nedelji zaporedoma. V nedeljo dne 17. junija ste ga prepovedali telefonično potom krajevnih orožnikov in zahtevali, da se morajo navesti v prijavi zborovanja tudi govorniki ter da mora biti naveden natančno dnevni red zborovanja. Za nedeljo dne 24. junija Vam je bilo vnovič prijavljeno zborovanje. Naznanili so se Vam celo govorniki, kljub temu da **zakon tega ne zahteva**; prijavil se Vam je popolnoma točno čisto gospodarski dnevni red in zborovanje ste proti vsemu pričakovanju spet prepovedali, sklicujoč se na »ordine pubblico«. Slovenci so že šesto leto v Italiji. S ponosom lahko trdijo, da se v vseh šestih letih ni nikdar in nikjer motil javni red po njihovi krivdi. Ako se je motil, so ga motili vedno le ljudje, ki so jih državne oblasti šteli le proti vsem obstoječim državnim zakonom. Mi se nad Vašim protipostavnim postopanjem zgražamo.

Radovedni smo, ako boste prepovedali gospodarsko zborovanje K. D. Z. pri Sv. Luciji tudi prihodnjo nedeljo.

Zavarovanja proti požaru!

Z dnem 1/7 t. l. stopi v veljavo kr. odlok dne 11. januarja 1923. št. 156, vsled katerega se zviša državna pristojbina zavarovanj proti požarnim škodam od 2% na 15% naddavka za vse zastane in nove premije plačane po 1. juliju v tekočem letu.

Župan Mikuž suspendiran.

Kakor poročajo iz Vidma, je fašistiški prefekt Pisenti izdal odlok, s katerim prepoveduje županu iz Sv. Lucije, gospodu Antonu Mikužu nadaljno uradovanje na županstvu. Kot vzrok navaja poročilo njegovo protitalijansko mišljenje in pa neki spor, ki ga je imel g. Mikuž s finančnim stražnikom in orožniki. Velika krivda župana Mikuža je tudi v tem, da je ustanavljal organizacije med našim ljudstvom. Mi nismo o stvari še natančno poučeni, toda ugotavljamo že sedaj, da bo odlok videmskega prefekta temeljito razburil slovensko prebivalstvo naše dežele. Oblastvo v Vidmu naj se zaveda, da je položilo roko na moža, ki uživa velik ugled med goriškimi Slovenci, ki je bil v svoji občini izvoljen enoglasno od vseh strank in je eden najbolj odličnih, vestnih in poštenih županov, kar jih premoremo v deželi.

Pošiljamo gospodu županu Mikužu izraz iskrenega prijateljstva in bomo o zadevi v prihodnji številki še podrobno govorili.

Gospodom državnim poslancem.

Kmetsko-delavska zveza je imela pred mesecem pri Sv. Luciji javno zborovanje živinorejcev. Prijavila ga je tolminski podprefekturi, ki pa je vlogo izročila županstvu v Sv. Luciji s pripombo, da spada dovoljevanje zborovanj v delokrog županstva. Zborovanje se je tudi vršilo na podlagi dovoljenja županstva pri Sv. Luciji. V štirinajstih dneh po javnem zborovanju se je vršil pri Sv. Luciji samo sestanek na javnem zborovanju izvoljenega pripravljalnega odbora za ustanovitev »Živinorejske zveze!« Sestanka so se vdeležili tudi zastopniki fašistovske organizacije: dr. Lessi, Bandelj in drugi. Kmalu za tem je podprefekt v Tolminu odvzel županom na Tolminskem pravico dovoljevati zborovanja, ki jim jo priznava čl. 1. zakona o javni varnosti. Očividno hočejo na vse načine in z vsemi sredstvi ovirati našim kmetom snovanje gospodarske organizacije.

Dve zborovanji dne 17. in 24. junija popolnoma gospodarskega značaja, ki jih je prijavila K. D. Z. tolminski podprefekturi, je ista prepovedala iz razlogov, ki jih je iz trte izvila.

Potrebno je, da nastopijo državni poslanci odločno za zborovalno svobodo Slovencev kakor tudi za to, da se v Italiji spoštujejo italijanski državni temeljni zakoni kakor je zakon o javni varnosti.

CERKVENIM OSKREBNISTVOM IN ŽUPANSTVOM.

Uradni »Osservatore Triestino« je objavil dne 20 t. m. okrožnico, s katero naznanja vsem javnim bitjem, da morajo predložiti prošnje do 10. julija, vsi, to je oni kateri žele obnoviti v lastni režiji kakor tudi oni, ki žele oddati vspostavitve vladnemu tehničnemu uradu.

Ker je pa čas zelo kratek, da bi se sestavilo popolne prošnje, opremljene z vsemi listinami, cenitvami, načrti in proračuni, opozarja okrožnica, naj se predloži le prošnja (spis s katerim se prosi kr. Prefekturo vspostaviti svoje neprimernosti zmislu dekreta 1. 9. 1920 N. 1524 in okrožnice Gen. Civ. Kom. št. 921/2000 odd. IX., v lastni režiji, ali pa se želi oddati obnove vladnemu tehničnemu uradu) in pooblastilo (»deliberazione« s katero se pooblašča predstavitev, župana ali duhovnika, da podpiše in predstavi prošnjo).

Prošnje se pa imajo napraviti le za one neprimernosti stavbenega značaja (poslopja, hiše, cerkve, župne in tem enake, mosti itd.) v dveh izvodih naslovljeno na Kr. Prefekturo v Trst do 1. julija t. l.

Pozneje se lahko predstavi popolne prošnje za obnovitvena dela stavbenega značaja kakor tudi za preimernosti in zemljišča, do 1. septembra tako da bode imela Kr. Prefektura do tega dne vse prošnje javnih bitij. — Zmisel

te zadnje izdane okrožnice je, da potom teh do 1. julija oddanih prošenj sezna katera dela se delajo v lastni režiji in koliko dela bode imel vladni tehnični urad.

Naročnikom!

Opozarjamo one naročnike, ki so plačali naročnino »G. St.« samo za pol leta, da obnove naročnino za drugo polletje, kajti drugače bi bili prisiljeni jim list ustaviti.

Upraviništvo.

Kaj je novega na deželi

SV. LUCIJA.

Pevsko in glasbeno društvo iz Gorice bo priredilo v nedeljo dne 1. julija t. l. pri nas dva koncerta z bogatim vspeedom. Posebna zanimivost bosta dve veliki skladbi P. H. Sattnerja »V pepelnični noči« in »O nevihti«. P. H. Sattner je eden najmarkantnejših pojavov v našem glasbenem življenju. Dasi nad sedemdeset let star si je ohranil vso duševno svežost in vso ustvarjajočo silo mladeniške dobe. Kantata »V pepelnični noči« je plod zadnjih let. V tem delu združuje skladatelj bujno melodično z rafinirano harmonijo moderne barve. Je pač ta skladba res med njegovimi najboljšimi. Plemenita melodična, pestra harmonija in živahna ritmika vdihnejo temu umotvoru toliko življenske sile, da zapusti vsakemu poslušalcu nepozaben utis. Ne toliko moderna in umetna a, lažje umljiva je eistega skladatelja »O nevihti«. Kdor je to skladbo enkrat slišal jo želi zopet slišati. Skladba je za mešan zbor brez spremljanja. — Čudovito je, kako skladatelj samo z glasovi slika veličastno in divjo grozo nevihte. Molitev ubogega kmeta, grom in blisk, vse to je tako mojestersko izraženo, da z največjim zanimanjem poslušamo ta umotvor in ga takorekoč doživimo. Pri Sv. Luciji se bo nudila redka prilika obe ti skladbi slišati v izbornem prednašnju Pev. in glasb. društva iz Gorice.

IZ KANALA.

Dne 27. maja in 3. junija priredila M. d. v Kanalu veselico, ki je prav lepo vspela. Na vspeodu je bilo petje, Dr. Iv. Kreka: tri sestre, šaloigra: prisiljen stan je zaničevan, ter kuplet: gospodične in dekleta. Igralo se je prav dobro. Posebno glavne vloge so bile v dobrih rokah; igralci in še posebno igralka so v resnici zaslužili odobravanje in pohvalo od strani mnogobrojnega občinstva, ki je okakrat napolnilo dvorano.

*

Pred dnevi, ko so se nekateri domasi fantje vračali pozno zvečer domov so

bili dejansko napadeni po nekaterih članih tuk. fašistovske sekcije. Brez vsakršne besede so planili nanje, nabili z gorjačani brata Garlati; drugi fantje so se v strahu hitro poskrili, ker drugače bi gotovo slabo izpadlo. Ta ponočni napad je napravil silno mučen vtis na vse prebivalstvo, ker je to prvi dejanski napad, ki se je izvršil od strani tu nastavljenih Italijanov. Kakor čujemo je zadeva naznanjena orožnikom in bo imela znabiti svoj konec pred sodnijo. V zadnjem času se podtika od strani tuk. fašistov stavešinstvu in še posebej županu različne politične in gospodarske nerednosti. Omenjamo, da je vse prebivalstvo zadovoljno s svojim županom in sploh z upravo občine. Videti je, da hočejo nekateri »gospodje« priti na svoj račun. In lahko pridejo, kajti z nasiljem se vse napravi.

MIREN.

V naši vasi bi se bila pripetila v soboto 23. t. m. kmalu nesreča. Gospod Ivo Pavletič, tovarnar v naši občini, se je peljal z motornim kolesom iz Spodnjega Mirna v Gornji in pridrdral na ovinek pri mostu, ki gre čez Vipavo. Ko hoče zasukniti čez most, udari s sprednjim kolesom v zid in sunk ga vrže čez ograjo 6 metrov globoko v reko. K sreči je padel na precejšnjo globoko in se izognil tramovom, ki so zasajeni v dno reke in štrlijo iz Vipave. Kot dober plavač je bil takoj na suhem in je dobil prvo pomoč pri g. Mermolji. Ranil se je bil v nogo. Kolo je ostalo na cesti in se je nekoliko pokvarilo. Gospodu Pavletiču, ki je imel v nesreči še precej sreče, želimo skorajšnje okrevanje.

*

Obrtno nadaljevalna šola v Mirnu priredi dne 29. t. m. ob 10½ uri razstavo vseh izdelkov svojih vajencev in učenk v prostorih domače ljudske šole. Z njo bo združena tudi razstava zbirskih ročnih del vseh učenk ljudske šole. Otvorjena bo za občinstvo dne 29. t. m. do 6 ure zvečer in dne 1. julija do 4 popoldne.

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

«Morebiti bi bilo za vas vendar boljše...» je mrmrala mlada deklica. «In zakaj, Nell? Ali nismo našemu zvestemu vztrajanju dolžni zahvale, da smo odkrili novi premogovnik? In ali ni imelo odkritje najdobrotnejših posledic za celo prebivalstvo, čigar blagostanje je nanovo vzklilo, in tudi za te Nell, ki smo ti rešili življenje in ki si našla srečo, ki gore popolnoma zate!»

«Zame?» je Nell živahno odgovorila, «Pa prvo prodiranje v novo jamo je bilo zelo, zelo nevarno. Nekoč, Harry so pridrli neki neprevidežni v te neznane hodnike, kjer so slednjič zašli.»

«Zašli», jo je prekinil Harry in jo začudeno gledal.

«Da, zašli», je ponavljala Nell s tresočim glasom, »svetiljka jim je

ugaspila, niso mogli najti pota nazaj». — «In tam so ostali zaprti osem dni», je nadaljeval Harry njene besede, «in kmalu bi bili poginili, da jim ni Bog poslal dobro bitje, angelja, ki jih je oskrboval s hrano in čudežnega vodnika, ki jim je pozneje privedel rešitelje. Brez tega bi nikdar ne zapustili groznega groba.»

«Kako veš vse to?» je vprašala mlada deklica.

«Oni vjetniki, Nell, so bili James Starr, moji stariši in jaz.»

Nell je vzdignila glavo, prišla mladega moža za roko in ga pogledala tako globoko v oči, da ga je presunilo do srca.

«Ti?» je ponavljala mlada deklica.

«Da», je potrdil Harry po kratkem premolku, »in ona, ki se ji moramo zahvaliti, da še danes živimo, to si bila ti Nell, to ni mogel biti nihče drugi nego le ti!»

Nell je povesila glavo in ni odgovorila ničesar.

«Oni, ki so tebe rešili, Nell», je pripomnil Harry ves ginjen, »so poprej že dolgovali svoje življenje tebi in

veruj mi, oni ne bodo tega nikoli pozabili!»

XIV.

Na gori in doli vodeči lestvici.

Med tem so v novem Aberfoylu kopali dalje z velikim uspehom. Samo ob sebi je umevno, da je pripadel Jamesu Starru in Simonu Fordu, prvima najditeljima tega bogatega premogovnika, velik delež dobička. Harry je zdaj prevzel mesto svojega očeta kot nadpaznik in je skrbno čuval nad svetom rudarjev: Jack Ryan je bil nad vse ponosen in vzradoščen, da je njegovega prijatelja doletela taka sreča. Tudi on sam se je ob tem dobro počutil. Oba sta se večkrat videla v kotaži ali v jami. Jack Ryan je kmalu dobro zapazil, da goji Harry srčna čustva za mladega dekleta. Sicer slednji ni tega priznal, vendar se je Jack lokavo smehljaj, če je Harry na njegovo namigavanje le zmajal z glavo. Najgorečnejša Jackova želja pa je bila, da bi spremljal Nell na njeni prvi poti na površje zemlje. Kako rad bi bil priča dekletovemu za-

čudenju ob pogledu na neznano naravo. Pač je pričakoval, da ga vzame Harry ob tej priliki s seboj, toda ni omenil še nobenega predloga, ki bi meril na to.

Nekega dne se je Jack Ryan ravno odpravljaj navzdol skozi prašni predor, ki veže spodnje rove jame s površjem zemlje. Stopil je na eno izmed lestvic, ki s vzporednim premikanjem navzdol in navzgor, dopuščajo, da se pride brez truda na dno ali na površje. Že je bil Jack kakih stopedeset čevljev navzdol, ko ga je na ozki lestvici na kateri je ravno stal srečal Harry, ki je nameraval na vrh zemlje po raznih opravilih.

«Ali si ti?» je vprašal Jack in ga pri tem srečno pogledal.

«Da, Jack», je odgovoril Harry, »in zelo me veseli, da sem te srečal. Nekaj ti bom predlagal...»

«Preje te ne bom poslušal, dokler mi ne poveš kaj o Nelli!» je zaklical Jack Ryan.

«Nelli se godi dobro, Jack, in celo tako dobro, da jo mislim tekom meseca ali šestih tednov...»

Društveniki.

CERKNO.

IZ VIPAVSKEGA.

LOM.

Izletnik V. N.

SKOPO.

ROČINJ.

GOSPODARSTVO.

Davek na dohodek iz premičnega premoženja.

Kaj je dohodek iz premičnega premoženja?

Skupine. (Kategorije.)

Kateri dohodek je podvržen
temu davku?

Kdo mora plačati davek od premičnega dohodka?

Kako se ta davek plačuje?

Kaj razumemo pod »Plačevanje davka
s pravico odbitka?»

povedi kakor tudi dolžnost odmerjeni davek **plačati** ne **samo** od dohodka, ki ga ima podjetje samo, temveč tudi za svoje **uslužbence in upnike**. Seveda ima potem podjetje pravico davek pri plačevanju svojih uslužbencev in upnikov odbiti.

Katera podjetja morajo izpolniti
napovedi in plačati davek za svoje
uslužbence in upnike s pravico
odbitka?

1.) Dežele, občine, korporacije, akcijske družbe in družbe, ki so dolžne javno polagati svoje račune, **morajo** izpolniti davčne napovedi od plač, pokojnin, dnin, kakor tudi od obresti dolgov, ki jih imajo in od obligacij, ki so jih izdale. Plačati **morajo** tudi davek za uslužbence in upnike, s pravico odbitka, odnosno zaračunavanja.

2.) Lastniki ali pa upravitelji **obrt-
nih**, industrijskih, trgovskih podjetij,
kakor tudi osebe, ki izvršujejo svobod-
ne poklice (odvetniki, zdravniki, inženirji, umetniki) **morajo** napovedati plače, honorarje ali pa mesečna plačila, ki jih izplačujejo svojim pomočnikom, agentom, nastavljencom ter **morajo** plačati tudi davek s pravico, da ga pri izplačilih odbijejo.

Kako se odmeri davek?

Na podlagi napovedi, ki jih morejo izpolniti vsi davčno obvezni **do 30. junija 1923.** Za mladoletne ali pa za osebe, ki so pod varstvom (kuratelo), kakor tudi za osebe, ki se nahajajo v konkurzu jih morajo izpolniti njihovi zakoniti zastopniki: oče, varuh i. t. d.

Kaj more vsebovati napoved?

Davkoplačevalci so dobili različne obrazce. Prejeli so obrazec za napoved obrtnega davka za leto 1923, katere morajo izpolniti v teku 14. dni po prejemu; prejeli so obrazce za napoved osebnodohodninskega davka za leto 1923, ki jih morajo izpolniti tudi v teku 14 dni po prejemu; prejeli so pa tudi obrazce za napoved ravnokar razloženega davka na dohodek iz premišnega premoženja, ki jo morajo izpolniti do 30. junija 1923.

Napoved tega davka mora vsebovati:

- 1.) Ime in priimek, očetovstvo, bivalisše, datum (dan in kraj) izpolnitve;
- 2.) različne dohodke, razdeljene v skupine, v katere spadajo, kakor smo zgoraj razložili in sicer je

V obrazcu je na vrhu označena **Categorija**: tu napiše davkoplačevalec A. B. C. D. to je skupino, v katero spada njegov dohodek. Ako ima dohodke, ki spadajo v različne skupine, potem mora tudi označiti, v katero skupino spada jo ti različni dohodki. To mora davkoplačevalec storiti radi tega, ker je dohodek **skupine A.** najbolj visoko obdačen, dočim je dohodek v skupini D. najmanj obdačen; tudi so dovoljene za dohodek v gotovi skupini doklade, dočim so v drugih skupinah izključene.

Na vzorcu je potem 1. razporedlek označen z besedo **Redditi** (dohodki): tu napiše davkopaševalec vse kosmate dohodke, ki jih pridobi z delom, z obrtjo, s trgovino ali na katerikoli način.

Mora označiti tudi dohodke, ki jih dobiva v naturi n. pr. v živilih ali stanovanju.

Za tem sledi razpredelek, označen z **Deduzioni** (odbitki): tu navede davkoplačevalci vse stroške, ki jih ima pri pridobivanju svojega dohodka, torej proizvodne stroške in pasivne obresti.

Kako izpolni napoved n. pr. obrtnik (kovač, mizar, krojač) trgovec l. t. d. to je vsi oni, ki spadajo v kategorijo B.?

V splošnem si moramo zapomniti, da ne spadajo v to skupino vsi oni, ki so do sedaj pačevali obrtni davek. Pristevanje v to skupino odvisi od tega, da se kapital pri pridobivanju dohodkov skupine B. uporablja v znatni meri. Zato ne spadajo v to skupino dohodki iz svobodnih poklicev: zdravnik, odvet.

nik, inženir i. t. d., temveč ti dohodki spadajo v skupino C.

Obrtnik bo izvršil napoved na sledeči način. Poeg imena in drugih splošnih podatkov bo napovedal kosmati dohodek na podlagi gospodarstva v letih 1921 in 1922. Od kosmatega dohodka bo odračunal vse odbitke, ki jih dovoljuje zakon in sicer:

- 1.) stroški za nabavo surovin;
- 2.) resnična ali namisljena najemnina obratnih prostorov;
- 3.) primerni znesek za obrabo mašin in orodja;
- 4.) obresti od obratnega kapitala;
- 5.) plače in dneje uslužbencev;
- 6.) zavarovalnine proti poškodbi orodja, mašin, obratnih prostorov i. t. d.;
- 7.) zavarovalnine proti bolezni; nezgodi in brezposelnosti delavcev, v kolikor jih mora plačati gospodar podjetja;
- 8.) pokojnine, ki jih plačuje bivšim uslužbencem;
- 9.) izdatki za popravilo in vzdrževanje orodja, mašin in obratnih prostorov.

Kaj je čisti dohodek?

Po odbitku vseh zgoraj navedenih proizvodnih stroškov ostane čisti dohodek ki se mora v napovedi tudi navesti in za to v obziru označenem prostoru.

Ostali čisti dohodek je o skupini B. z vsemi dokladami obdačen približno z 25 odstotki, to je s četrtino vsega dohodka. Ne bo prijetno.

(Nadaljevanje v prihodnji »G. S.«)

Tomaževa žlindra.

Sedaj je čas, da si naše hranilnice in druge zadrage zagotovijo tomažev žlindro, ki jo bodo oddajale članom v drugi polovici meseca septembra in meseca oktobra. Gnojiti moramo s tem umetnim gnojem v jeseni in ne šele v zgodnji spomladi. Edino jesensko gnojenje pride v bodočem letu do popolne veljave, ker imata vlaga in mraz tekom zime dovolj časa, da raztope fosforne kisline v tomaževi žlindri.

Kdor je lansko jesen pognojil travnike s tomažev žlindro, je z njenim učinkom zelo zadovoljen, ker ima letos mnogo sena. Seno pa je podlaga našemu kmetijstvu, ker pomanjkanje sena izprazni naše hleve, naš kmet more rediti malo živine vsled česar ne morejo zopet njive dobiti toliko gnoja, kot ga potrebujejo. V mnogih delih naše pokrajine imajo tako malo gnoja, da ga ne zadostuje niti za krompir. Skoraj vsa naša mala gospodarstva bi ga potrebovala dvakrat in trikrat toliko, kot ga imajo.

Glavni dohodek pri živinoreji pa seveda ni gnoj temveč živina sama in neposredni dohodki od nje. Vsa naša kmetijska gospodarstva in njih živinoreja morajo biti tako urejena, da bodo imela dohodek od doma prirejane živine. Poleg tega morajo tudi naši kmetje predvsem gledati na to, da imajo vsaj za domačo družino doma dovolj mleka. Mleko je redilno in zdravo, človek ga zna šele tedaj prav ceniti, ko ga nima. To je poskusil že marsikateri naš kmet in še vedno poskuša.

Od mlečne živine pa imamo edino tedaj primeren dohodek in mlada živina se lepo razvije le tedaj, ako ima dobro in tečno krmo, doma pridelano. Vsak, kdor je enkrat svoje travnike gnojl z umetnimi gnojili posebno s tomažev žlindro, pa ve, da je krma izborna, da je med mjo mnogo različnih detelj in so trave goste in drobne. Negojeni travniki pa dajo tu pa tam kakšno močno bilko, ki je zrastle na račun drugih trav, nima pa v sebi toliko redilnosti, kot druga drobna krma.

Vsak naš kmet ve, da je velika razlika med tomažev žlindro in tomažev žlindro. Odstotek fosforne kisline more koblati od 10 — 20 in je seveda 20% dvakrat toliko vredna kot 10%. Zato se ne smemo zadovo-

ljiti nikdar s tomažev žlindro kot tako, temveč vedno moramo gledati na odstotek fosforne kisline. Torej ne smemo kupiti žlindre kjer bilo, temveč le tam, kjer moremo imeti, zagotovilo, da je žlindra res prvovrstna. Naše zadrage in hranilnice so poklicane in po svojih pravilih dolžne nabavljati res pristno in visokoodstotno žlindro, ki je vedno tudi najbolj po ceni, to pa vsled visoke prevoznine, ki je enako visoka za 1 kvintal peska ali pa 20% žlindre.

Kmetovalci, kupujte žlindro vedno pri domači zadrugi, ki Vas gotovo ne bo osleparila, zadrage pa naj se obrnejo na svojo zadrugo zvezo v Gorici, ker samo 1 vagon žlindre ni mogoče naročiti iz inozemstva, ker bi bili tozadevni stroški previsoki.

Kmetje! Gnojite travnike!

VALUTA.

Dne 24. junija si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 25.10 — 25.40 l.
za 100 avstr. kron — 3.1 — 3.2 st.
za 100 mark — 1.7. — 1.9 stot.
za 100 č. kron — 66.70 — 67.10 l.
za 100 šv. frankov — 395 — 398 l.
za 100 fr. frankov 137.60 — 138.20 l.
za 1 dolar — 22.10 — 22.20 l.
za 1 funt 102.45 — 102.75 l.

PROSVETNA ZVEZA.

Dornberg. (Šestdesetletnica). »Slovenska Čitalnica« v Dornbergu se z navežo vnemo pripravljala, da proslavi na najprimernejši način šestdesetletnico svojega obstanka. Pozdravljamo tempotom vse »Čitalnice« naše sestre po deželi in vsa ona društva, katerim so bile stare »Čitalnice« vzgled in kašipot. Proslava, ki, po pripravi, obeta biti res veličastna se vrši 15. julija. Natančnejši vspeled objavimo pravočasno.

Cerkno. Naše slov. kat. izob. društvo priredi znano zgodovinsko igro »Dekle z biseri«. Med odmori bo igral orkester vrlega »Pevsko-glasbenega društva«. Igra bo na prostem na dvorišču g. Gabrijela Bevka. Predstavlja se trikrat in sicer: V soboto na 30. t. m. ob osmi uri zvečer, v ned. 1. julija ob dveh pop. in v ned. 8. julija — dan sv. birme — popoldne. Bratska društva od blizu in daleč se vabijo na to zanimivo prireditev. Odbor.

Društvene vesti.

Št. Viskagora. Dne 29. t. m., na praznik sv. Petra in Pavla priredi gorska mladina veselico z Novačanovo dramo: »Veleja«, v prostorih g. Piriha Antona št. 118. Začetek ob 2. popoldne. K obilni vdelebi uljudno vabijo fantje in dekleta.

Dobravljje. Bralno in pevsko društvo v Dobravljah na Vipavskem priredi dne 29. t. m., na dan sv. Petra in Pavla, pred gostilno g. A. Vrčona veselico. Na vspeledu je trodejanka »Stari greh«, petje in tamburanje. V slučaju slabega vremena se vrši veselica prih. nedeljo. Začetek ob 4. uri pop. K obilni udeležbi vabi. Odbor.

Nočeš nočeš - moraš

uvideti, da so Pekatete, cenejše od drugih testenin, ker se zelo nakuhajo in se jih manj potrebuje.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici dobi meseca avgusta in septembra t. l. več vagonov prvovrstne, zajamčene, 16 — 20% Tomažev žlindre (podlaga 18% fosforove kisline). Kdor jo želi imeti, naj se zglašuje v uradu ulica Contavalle št. 7 najkasneje do konca julija t. l.

VABILO

k rednemu običnemu zboru. Kmečke posojilnice in hranilnice v Doberdolu, ki se bo vršil v nedeljo, 1. julija ob 9. uri v Doberdolu.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva; 2. Odobrenje računskih zaključkov 1914-1922; 3. Volitev načelstva in nadzorstva; 4. Služajnosti.

V smislu § 35 pravil se v slučaju nezadostne udeležbe vrši na istem prostoru in z istim dnevnim redom čez pol ure drug obični zbor, kateri sme brez-pogojno sklepati.

PROSTOVOLJNA SODNA DRAŽBA NEPREMIČNIN.

Dražba premoženja pok. Kadenaro, naznanjena za dne 7. julija je prenesena na 9. julija t. l. Naznanilo v »Goriški Straži« z dne 14. t. m. št. 47 glede vseh pogojev ostane v veljavi, spremenjen je samo dan.

KR. PRETURA TOLMIN

dne 18. junija 1923

Vodja pisarne: TUSULIN.

POZOR!

na staro slovensko trdko Razprodajam pohištvo po jako znižanih cenah in sicer

Omare od 200 lir naprej
posteljnake 90 " "
vzmeti (sušte) 70 " "
blazine 60 " "
kompletne spalnice 800 " "

Velika izbira navadnih in finejših sob, kakor tudi železnih posteljnjakov. Priporoča se

Ant. Breščak

največja zaloga pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica) in V. C. Favetti št. 3

Išče se poštena priletna služkinja za na deželo, ki vže zna vsa gospodinjska dela. Plača po dogovoru. Naslov pove uprava »Goriške Straže«.

ADRIA ČEVLIJI

izdelek »Čevljarske zadrage v Miru«

Lastne prodajalne:

GORICA, Corso G. Verdi 22
TRST, Via dei Rettori 1.

Ivan Cotič

kamnoseški mojster

SOVODNJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

J. Šuligoj, urar in trgovec

GORICA, GOSPOSKA UL. 19.

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih ur in zlatenine po najnižjih cenah. Edini zastopnik za Primorsko najboljših švicarskih ur znamke: »Uniam Alpina«. Kupuje staro srebro, srebrni in zlat denar po najvišjih cenah.

Izkušeni civilni geometer

DOMENICO ROCCO

bivši geometer I. reda na zemljiški knjigi - Gorica, Corso Vitt. Em. 34.

Kmetovalci!

Kdor želi TOMAŽEVO ŽLINDRO, kalijevo soli ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hranilnici ali zadrugi, v Goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.

FELBERBAUM & ROLICH

(prej Hedžet & Koritnik)

Gorica - Corso Verdi števil. 7 - Gorica

Velika izbira moškega in ženskega sukna, raznovrstnega zefirja, perkala ter perila, velika zaloga pletenin in vezenin, kakor tudi vsakovrstnega blaga za neveste, drobnine ter vseh potrebščin za krojače in šivilje.

NA DROBNO!

NA DEBELO

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!